

Kulturen

»Mor sagde ikke tillykke, da jeg i 1994 ringede fra København til mit barndomshjem herude i Vandborg for at fortælle, at jeg var blevet direktør for Statens Museum for Kunst. Tvært imod var hendes første reaktion: "Jamen hvad med børnene ... skal de så gå i skole derovre?" Det var det værste, hun kunne forestille sig. Så hellere Afrika, er jeg sikker på.«

For Allis Helleland, som endda i 2007 blev chef i Oslo for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, udsprang hendes mors reaktion af den glade tryghed, hun selv voksede op i ved fjorden og havet, som hun selv elsker højt. Også Mors næste replik var karakteristisk: "Og hvad med alle din mands patienter på Holstebro Sygehus - dem kan I da ikke forlade..."

»Heldigvis nåede Mor at opdage, at vi fik det godt derovre,« tilføjer Allis Helleland, »men som så mange andre herovre

kunne hun ikke forstå, hvorfor man dog skulle tage arbejde i hovedstaden. For her i Vestjylland, hvor Limfjorden munder ud i Vesterhavet, fandt hun jo alt, hvad hjertet kan begære.«

Barndomshjemmet, som Bovbjerg fyrs årvågne lyskegle strejfer, blev efter moderens død familie-sommerhus for den dynamiske kunsthistoriker. Et par stenkast fra fyret har hun i Ferring Kirke vist sine egne piger de fine kalkmalerier, der tryllebåndt hendes egne barneøjne. Få skridt derfra kunne hun opleve egnens bakker og bølger gennem maleren Jens Søndergaards temperamentsfulde øjne og ustyrlige pensler i hans lille museums beskedne træbygninger, yderst på den fyrre meter høje klint.

Og uanset hvor mange år Allis Helleland har arbejdet i den nye verden, som stu-

denterhuen fra Struer gav adgang til, næres hendes dybeste rødder stadig af kulturen her: »Fra mit hjem kan man se Engbjerg Høje med oldtidens gravsteder, og vikingerne drog jo mod England fra egnen nord for Limfjorden, hvor den imponerende Vestervig Kirke blev et af Danmarks store kraftcentre i middelalderen,« konstaterer hun med et eftertryk, der har et strejf af stolthed. Eftertænksomt tilføjer hun:

»Religionen har nok spillet en vigtigere rolle her end på de fleste andre egne i Danmark. Natur og kultur spiller jo sammen, og måske har klimaet og den stride vestenvind tvunget mennesker, der ville leve her, til at finde et solidt ståsted og et afklaret forhold til liv og død. Vesterhavet krævede jo sine ofre hvert år - nogle fordi de sejlede eller svømmede ud, hvor understrømmen tog dem, og andre fordi de så forsøgte at redde dem.«

Men skulle nogen mene, at egnen er - eller var - befolket af kristne fundamentalister, må de roligt tro om igen. Ganske vist trak folkelige vækkelser sidst i 1800-tallet dybe skel gennem mange lokalsamfund her og polariserede dem, men ensretning gav det aldrig. Det er Allis Hellelands opdragelse et prima bevis på. Hun blev opdraget i sin fars frirum mellem de missionske og grundtvigske fronter:

»Han lagde luft til alle, der følte sig bedre end andre, og mente, at vi skulle finde vores plads midt imellem alle vores naboer og sognebørn, selv om en del af dem havde mere klare sympatier i valget mellem missions- eller forsamlingshus, folke- eller friskole, søndags- eller danseskole, osv.«

I 'bølgernes og bakkernes land' er kontrasterne i landskabet stærkest herude, hvor man kan se havet: Allis' hjem lå på den

fede lerjord oppe på skrænten, men i syd mod Fjaltring og Trans bliver jorden mindre frugtbar, og lavt langs kysten er sandjorden mager:

»Da man levede af landbrug og fiskeri herude, var der en del forskel på folk fra de to områder. Fiskerfamiliernes drenge, der fik arbejde hos bakkernes mere velhavende bønder, virkede lidt forhulede, men det er jo historie nu. Og mit fødesogn har stort set kun to gårde tilbage - kirkegården, og så et stort landbrug, hvor én landmand har opkøbt og sammenlagt de fleste andre ejendomme,« konstaterer Allis Helleland, og tilføjer uden sentimental biklang: »men sådan er det jo også sket mange andre steder.«

»Men det har jo haft sine fordele, at i forhold til København lå man engang lidt uden for lov og ret. Kongen var lidt ligeglad med,

Blandt sin hjemegns kulturinstitutioner har Allis Helleland med særlig ildhu støttet Museet for Religiøs Kunst i Lemvig. Det skød op i 1994 få meter fra fjorden, hvor der engang lå en pavillon. Maleren Bodil Kaalunds samlinger har fået faste rammer her efter at hun udsmykkede Lemvig Kirke 1976-81. På de vekslende udstillinger har museet haft verdensnavne som Edvard Munch, Georges Rouault eller Marc Chagall såvel som danskerne Niels Bjerre, Jens Søndergaard, Niels Larsen Stevns, Sven Havsteen-Mikkelsen, Erik Heide, Edward Weie, Robert Jacobsen, Anders Kirkegaard, Elle Mie Ejdrup Hansen, Svend Wiig Hansen, Per Kirkeby, Maja Lisa Engelhardt, Peter Brandes, Kirsten Justesen og Arne Haugen Sørensen. Tillige har færingerne Tróndur Patursson, Samál Joensen-Mikines og Torbjørn Olsen været her, og museet har også vist, at forfattere som William Heinesen og Karen Blixen lavede billeder med andet end ord, lige som museet har haft værker af Dronning Margrethe II på udstilling. Relieffet herover er af Erik Heide.

"Niels Bjerre blev født i nærheden af mit hjem, og blev egnens store maler. Når jeg her i København går op til hans billede 'Harbo-øreboere ved kirken', føler jeg mig hjemme, hvor træerne hælder den rigtige vej, så vi altid kan orientere os efter verdenshjørnerne. Ude ved havet forsvinder de så og giver os helt fri udsigt til både himmel og hav."

hvad der foregik herovre, og gad ikke komme her. Bønderne her i Vestjylland var måske ikke rige, men de var jo frie - ikke fæstebønder under herremænd, som i store dele af det østlige Danmark. I den jyske kultur har man hvilet i tryk tilfredshed med fødderne så godt plantet i hjemlig muld, at man ikke ønsker at leve andre steder,« mener Allis Helleland.

Og det kan hun ikke se noget galt i, så længe selvstændighed plus tilfredshed ikke giver selvtilfredshed, men selvværd. En portion tvivl er nu engang en vigtig ingrediens i livet - det driver os videre til at yde vores bedste - lige som en nyttig portion jysk nysgerrighed, der er åben for påvirkning udefra:

»Dens spor ses både i de dynamiske forandringer, som jysk erhvervsliv gennemgår, og i den måde, man fx her på egnen

gav rum til 'fremmede' kulturcentre som Tukak-teatret. Integrationen af indvandrede er også lykkedes bedst herovre - måske fordi man jo i århundreder har påtaget sig ansvar for de skibbrudne, som blev bragt ufrivilligt hertil af uvej og storm, og endda var klar til at sætte livet på spil for at redde dem - de var jo medmennesker.«

Langt ind i bakkernes land er vi præget dybt af bølgerne fra havet, fabulerer museumsdirektøren: »Det spiller derude foran dig med kræfter, du hverken magter eller helt forstår. Det skaber drømme i dig, at du kan ikke se den anden side, og det gør noget ved dig, at du lever under en stor himmel ved en kystlinie, hvor det uendelige synes at vente bag horisonten.«

Allis Helleland hilser turister lige så velkomne i dag som da hun tjente sine første lommepenge i kiosken i Ferring: »Vi skal

dele vores egns lyksaligheder med andre og passe på, at vores forhold til naturen her bliver for romantisk. Vi er opdraget til, at kysten skæmmes, hvis den ikke kan henligge som Guds natur, men fyldes af vor tids kultur med sommerhuse. Vi må ærligt indrømme, at i vores egen sommerferie vil vi selv gerne bo godt og have let adgang til badeland og supermarked. Og jeg er glad for, at så mange andre får lov at opleve glæden ved at gå langs stranden, bade i det friske saltvand, og se solen forsvinde bag horisonten.